

نقش ناجا در هندسه جدید قدرت*

محسن مرادیان^۱

توحید عبدی^۲

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۸/۵/۲۳

تاریخ دریافت: ۹۸/۲/۱۶

فصلنامه‌ی مطالعات راهبردی ناجا / سال چهارم / شماره دوازدهم - تابستان ۱۳۹۸* ۱۴۳-۱۷۵

چکیده

در هندسه جدید قدرت، عوامل متعددی در تولید و ایجاد قدرت ایفای نقش می‌کنند، اما این عوامل ناشناخته‌اند یا دست‌کم به اندازه کافی تبیین نشده‌اند.

مسئله تحقیق: نتایج این تحقیق به فرماندهان و استراتژیست‌های ناجا کمک می‌کند که آثار تصمیم‌های مختلف خود را ملاحظه کنند و در زمان لازم برای حفظ موقعیت ناجا در هندسه جدید قدرت تصمیم‌های مقتضی اتخاذ نموده و پیش از وقوع حوادث ناخوشایند، برای آنها چاره‌ای بیندیشند.

اهمیت تحقیق: هدف از انجام تحقیق حاضر، تبیین نقش ناجا به عنوان یک نهاد برخاسته از انقلاب اسلامی و یک دستاورد ارزشی انقلاب اسلامی در هندسه جدید قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران است. این تحقیق به روش موردی-زمینه‌ای انجام شده و علاوه بر آن، به منظور انجام تحلیل‌های سیستماتیک کیفی از روش بررسی اسناد و مدارک علمی با رویکرد زمینه‌ای و روش تحلیل محتوا با هر دو رویکرد ژرفانگر و پهنانگر استفاده شده است.

در این تحقیق، اطلاعات با هر دو روش کتابخانه‌ای و میدانی و ابزارهای پرسشنامه و مصاحبه گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل خبرگان نظامی و انتظامی، استادان دانشگاهی و صاحب‌نظران با حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۱۰ سال سابقه خدمت یا تدریس بوده است. حجم جامعه آماری تحقیق حاضر ۷۹ نفرند که از این تعداد، برای انجام مصاحبه به ۲۲ نفر و برای تکمیل پرسشنامه به تمام جامعه آماری مراجعه شد.

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که در زمینه نقش‌آفرینی در ابعاد قدرت ملی، ناجا در برقراری امنیت فضای سایبر کشور موفق عمل کرده است و برای نقش‌آفرینی در بعد اجتماعی-فرهنگی قدرت ملی و برقراری امنیت اجتماعی در کشور و نقش‌آفرینی در بُعد فضای سایبر قدرت ملی از

* مقاله حاضر مستخرج از پروژه تحقیقاتی مرکز مطالعات راهبردی ناجا می‌باشد.

mohsenmoradian@hotmail.com

amirabootorab@yahoo.com

۱. استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین

توانایی خوبی برخوردار می باشد. با وجود این، توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد علمی- فناورِی قدرت ملی و منطقه گرایی آن محدود است. در زمینه برخورداری از دانش های مورد نیاز، ناجا توانایی توسعه دانش های مورد نیاز خود را داشته و به آنها دسترسی دارد. در خصوص حرکت ناجا به سوی جامعه محوری - که مهم ترین نقش را در ایفای نقش در هندسه قدرت ملی بر عهده دارد - ناجا با قوت هایی مواجه است و مشارکت مردم با ناجا در حد نسبتاً خوبی است.

واژگان کلیدی

هندسه قدرت، نیروی انتظامی، جامعه محوری

مقدمه

بیان مسئله

در هندسه جدید قدرت - که هنوز به درستی تبیین نشده است - قدرت تنها با تحمیل اراده، معنا نمی شود، بلکه عوامل دیگری در تولید و ایجاد قدرت نقش ایفا می کنند. این عوامل ناشناخته اند یا دست کم به اندازه کافی تبیین نشده اند و نیازمند تبیین بیشتر برای کاربردی کردن و اعمال قدرت هستند.

بیان مسئله: به کارگیری نتایج حاصل از این تحقیق کمک می کند تا بتوان نقش ناجا در تولید قدرت را با سایر سازمان ها سنجید و آن را ارتقا داد. نتایج این تحقیق به فرماندهان و استراتژیست های ناجا کمک می کند که آثار تصمیم های مختلف خود را ملاحظه و به موقع تصمیم های مقتضی را برای حفظ موقعیت ناجا در هندسه جدید قدرت اتخاذ و پیش از وقوع حوادث ناخوشایند، برای آنها چاره اندیشی کنند. به علاوه نتایج این تحقیق می تواند نقش مؤثری در معماری ناجای آینده ایفا کند.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

هدف از انجام این تحقیق، تبیین نقش ناجا به عنوان یک نهاد برخاسته از انقلاب اسلامی و یک دستاورد ارزشی انقلاب اسلامی در هندسه جدید قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران است و بدین منظور، این سؤال مطرح شده است که ناجا به عنوان یک نهاد برخاسته از انقلاب اسلامی و یک دستاورد ارزشی انقلاب اسلامی در هندسه جدید قدرت جمهوری اسلامی ایران چه نقشی را ایفا می کند؟

روش تحقیق

با توجه به ماهیت تحقیق و استفاده‌ای که می‌توان از نتایج حاصل برای افزایش ایفای نقش ناجا در هندسه قدرت برد، تحقیق حاضر از نوع کاربردی است. از آنجا که این تحقیق در نظر دارد با مذاقه و امعان نظر بیشتری به بررسی نقش ناجا در هندسه جدید قدرت بپردازد و در عین حال، نتایج آن تعمیم‌پذیر نیست، روش تحقیق موردی-زمینه‌ای است. علاوه بر روش موردی-زمینه‌ای، به منظور انجام تحلیل‌های سیستماتیک کیفی در تحقیق حاضر از دو روش استفاده شده است که عبارت‌اند از:

۱. روش بررسی اسناد و مدارک علمی^۱ با رویکرد زمینه‌ای؛

۲. روش تحلیل محتوا^۲ با هر دو رویکرد ژرفانگر و پهنانگر.

در این تحقیق، ابتدا به بررسی نظری مفاهیم قدرت، هندسه قدرت و هندسه جدید قدرت پرداخته شده و در ادامه، ناجا و مأموریت و رابطه آن با قدرت تبیین می‌گردد و سپس قدرت منطقه‌ای و هندسه قدرت با نگاه آینده‌پژوهانه مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در این بخش، مؤلفه‌های جدیدی که در آینده موجب تغییر هندسه قدرت گردیده و رتبه بندی کشورها را تغییر می‌دهند، مورد مذاقه قرار می‌گیرد. در ادامه، نقش و جایگاه جمهوری اسلامی ایران در قدرت منطقه‌ای و به تبع آن، نقش ناجا در هندسه قدرت جمهوری اسلامی ایران تشریح خواهد شد. در این تحقیق، گردآوری اطلاعات با هر دو روش کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفت. جامعه آماری نیز شامل خبرگان نظامی و انتظامی و استادان دانشگاهی و صاحب‌نظران مسلط به مباحث حوزه‌های قدرت ملی و خبرگان علوم راهبردی و انتظامی در سطح ملی با دست‌کم مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۱۰ سال سابقه خدمت یا تدریس است. برای دریافت نظرات مردم درباره قدرت ناجا نیز به افرادی مراجعه شد که از نظر تحصیلات (حداقل کارشناسی ارشد) و قابلیت درک موضوع، از توانمندی مناسبی برخوردار بوده‌اند. حجم جامعه آماری تحقیق حاضر ۷۹ نفر بود که از این تعداد، برای انجام مصاحبه به ۲۲ نفر و برای تکمیل پرسشنامه به همه جامعه آماری مراجعه شد.

روش نمونه‌گیری از خبرگان، تمام‌شمار و نمونه آماری منطبق بر جامعه آماری است. نمونه‌گیری از خبرگان غیرناجا نیز به روش هدفمند غیرنسبتی در دسترس صورت گرفت. با توجه به حجم نمونه حاصل از فرمول کوکران، تعداد ۱۰۰ پرسشنامه بین جامعه آماری توزیع

1. Document & Archival Method
2. Content Analysis Method

شد که از این میان، تعداد ۷۹ پرسش‌نامه واصل شد.

در تحقیق حاضر به منظور سنجش اعتبار درونی یا روایی پرسش‌نامه تحقیق و به منظور کنترل متغیرهای ناخواسته، از روش روایی محتوا استفاده شد.^۱ میزان پایایی داده‌های جمع‌آوری شده نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. بدین منظور، ابتدا ۱۵ نمونه از پرسش‌نامه به صورت آزمایشی تکمیل و به کمک ضریب آلفای کرونباخ، پایایی آنها اندازه‌گیری شد. میزان آلفای کرونباخ محاسبه‌شده برای پرسش‌نامه‌های تحقیق در جدول زیر نشان می‌دهد که داده‌های جمع‌آوری شده دارای پایایی لازم برای ادامه کار هستند. (به طور کلی سطح آلفای بین ۰/۷ تا ۱، به عنوان سطح پایایی بالا طبقه‌بندی می‌شود که در این مورد، سطح از ۰/۷ بیشتر بوده است.)

مفاهیم نظری

۱. چپستی قدرت

به لحاظ لغوی، قدرت در لغت به معنی توانایی یا توانمندی است و در اصطلاح، امری است که میزان تأثیر بالقوه یا بالفعل یک فرد یا شیء بر افراد یا اشیای دیگر را نشان می‌دهد. برتراند راسل^۲ آن را پدید آوردن آثار مطلوب و ماکس وبر امکان‌تحمیل‌ارزاده خود بر رفتار دیگران تعریف کرده است. رابرت دال^۳ قدرت را زیرمجموعه‌ای از روابط میان واحدهای اجتماعی می‌داند، به طوری که رفتار یک واحد یا بیشتر (واحدهای واکنش R) به رفتار واحدهای دیگر (واحدهای کنترل‌کننده C) وابسته باشد. تالکوت پارسونز^۴ معتقد است قدرت واسطه‌تعمیم‌یافته‌ای برای تضمین اجرای تعهدات است و نیکوس پولانتزاس^۵ آن را توانایی یک طبقه اجتماعی برای تحقق منافع خاص خود تعریف کرده است. تحلیلی که ماکس وبر^۶ از قدرت ارائه می‌دهد، می‌تواند شمار زیادی از مصادیق قدرت را تفسیر کند (جعفری نیا، ۱۳۹۸: ۹۵).

البته وسعت و فراوانی گونه‌های قدرت در عرصه رفتار اجتماعی موجب شده است که وی تحلیل خود را در چارچوب بسته‌ای از الفاظ محصور نکند، بلکه از رهگذر تعبیرها و تقریرهای

1. Content Validity

1. Bertrand Arthur William Russell

2. Robert A. Dahl

3. Talcott Parsons

4. Nicos Poulantzas

6. Max Weber

متفاوت، منظور خود از قدرت را شرح دهد. در میان تعابیر مختلف، دقیق‌ترین تحلیل و بررسی وی از قدرت، در تعبیری ارائه شده است که نکات زیر در آن حائز اهمیت است:

(الف) قدرت امری استعدادی و نوعی قوه و آمادگی است؛

(ب) قدرت در یک رابطه اجتماعی نمودار می‌شود و معنای واقعی خود را می‌یابد؛

(ج) تحمیل اراده شخص بر افراد دیگر، مقوم اصلی قدرت است؛

(د) این اراده باید با وجود مقاومت‌های ممکن، امکان تحمیل داشته باشد؛

تعریف و تحلیل وبر از قدرت، به میزان زیادی بر تعریف راسل برتری و ترجیح دارد؛ زیرا در مرتبه نخست، وبر به طور مستقیم به تحلیل قدرت سیاسی- اجتماعی پرداخته و توجه خود را به تحلیلی کلی و عام که جمیع انواع قدرت را دربرگیرد معطوف نکرده است. در مرتبه دوم، تأکید بر "امکان تحمیل اراده"، دلیل بر تفتن وی نسبت به جنبه آمادگی و استعداد در ماهیت قدرت است. بنابر تعریف وی، هر کس که در عرصه اجتماعی قوه و استعداد اعمال اراده خود بر دیگران را داشته باشد، واجد قدرت است. در نتیجه، تعریف وی از قدرت، ارزش پیش‌بینی و فرایندنگری خود نسبت به چگونگی ایجاد قدرت‌ها در آینده را حفظ می‌کند و فقط به توصیف قدرت‌های موجود نمی‌پردازد (نبوی، ۱۳۸۹: ۵۲ و ۵۳).

۲. چپستی هندسه قدرت

قدرت بر عوامل و منابع گوناگونی نظیر عوامل اقتصادی، عوامل فردی و شخصیتی، عوامل علمی، عوامل اجتماعی و نظایر آن تکیه دارد که جملگی می‌توانند منشأ قدرت باشند. عوامل قدرت به صورت کمی و کیفی وجود دارند؛ یعنی متغیرهای هر یک از عوامل مذکور ممکن است جنبه کمی یا کیفی داشته باشد (Raleigh, ۲۰۱۵).

۳. ابعاد و مؤلفه‌های جدید قدرت

در دیدگاه جدید نسبت به قدرت، عوامل غیرمادی از اهمیت بیشتری برخوردار شده و متغیرهایی نظیر سرمایه اجتماعی، عامل مؤثری در قدرت دانسته شده‌اند. بوردیو^۱ در مورد سرمایه اجتماعی، دو مسئله را حائز اهمیت می‌داند: اول اینکه، سرمایه‌ها (سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی) قابلیت تبدیل شدن به یکدیگر را دارند (فیروزآبادی،

1. Pierre Bourdieu

۱۳۸۴: ۱۱۷). دوم، بحث سرمایه اجتماعی را نباید فقط دارای یک سطح دانست. از نظر بورديو، سرمایه اجتماعی دارای سه سطح است: سطح گروهی، سطح بین گروهی و سطح ملی. فوکویاما^۱ نیز سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از هنجارهای سیستم اجتماعی می‌داند که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن سیستم و پایین آمدن هزینه تبادلات و ارتباطات آن می‌شود. او معتقد است سرمایه اجتماعی می‌تواند برای کشورها قدرت بیافریند (فوکویاما، ۱۳۸۹: ۱۲-۱۱).

از دیدگاه نای^۲ (۱۳۸۹)، توانایی شکل دادن به ترجیحات و اذهان دیگران، نوعی قدرت است که می‌تواند در دو جهت؛ یکی تقویت عزم و اراده ملی در راستای تأمین امنیت نظام و دوم، در راستای گسترش و صدور اراده نظام با تأیید افکار عمومی در محیط‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به کار گرفته شود. وی این نوع قدرت را "قدرت نرم" نامیده است (نای، ۱۳۸۹: ۴۷).

آنچه مشخص است این است که با فروپاشی نظام کلان دوقطبی، برخی مفاهیم که در فضای جنگ سرد مطرح بودند، رنگ باخته یا دست‌خوش تعریف و تفسیر جدیدی شده‌اند. پاره‌ای ادغام شده‌اند و مفهومی جدید یا مصداق‌هایی نوین یافته‌اند. در همین حال، بسیاری از مفاهیم دچار قبض و بسط شده‌اند (قوام، ۱۳۹۱: ۳۱۱).

در این شرایط، نگرش‌های جدید و کارآمدتری نسبت به قدرت شکل گرفته‌اند که مبتنی بر حقیقت و اقتدار هستند؛ در نتیجه، دو تحول و دگرگونی ژرف نسبت به قدرت رخ داده است:

۱. قدرت از خشونت متمایز شده و در واقع، قدرت از محدوده و محدودیت خشونت‌رهای یافته است.

۲. قدرت از چارچوب حقوقی و حاکمیتی‌رهای پیدا کرده است.

بنابراین، ماهیت و خصوصیات قدرت در گفتمان نوین را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- قدرت دیگر به حاکمیت و حکومت محدود نمی‌شود.

- قدرت از محدوده و محدودیت خشونت‌رهای یافته است.

- قدرت ناشی از روابط است.

- قدرت به شکل شبکه‌ای قابل بررسی است.

- قدرت نیازمند ارتباطات آزاد است.

- قدرت ناشی از توافق است.

2. Yoshihiro Francis Fukuyama

1. Josef Nay

- دانش (به عنوان معرفت تخصصی و ابزار حقیقت‌ساز) در تولید قدرت، در بالاترین جایگاه قرار دارد (اخوان‌زنجانی، ۱۳۸۱: ۱۷۸).

در گفتمان جدید، قدرت عبارت است از شکل دادن به توافق در مورد قواعد، هنجارها و رویه‌ها و ایجاد نمادهایی که منعکس‌کننده عناصر فوق باشند. این امر متضمن شناسایی نیروها، مراحل تکامل و سیر تکامل آنهاست. از این دیدگاه، قدرت عبارت است از شکل‌دهی به فضایی که دیگران در درون آن عمل می‌کنند (اخوان‌زنجانی، ۱۳۸۱: ۱۸۳).

۴. قدرت ملی

سخن گفتن از قدرت ملی به معنای این است که قدرت با همه ویژگی‌هایش در گستره ملی مورد توجه قرار گیرد. اما آیا دانستن معنای هر دو واژه به این معناست که درک درستی از قدرت ملی یافته‌ایم؟ بدیهی است که پاسخ به این پرسش منفی است و نمی‌توان گفت قدرت ملی یعنی ترکیب معنای "قدرت" و "ملی". به عبارت دیگر، ترکیب این واژگان با یکدیگر یک هویت جدید به قدرت می‌دهد که دارای ماهیت و مبانی نظری خاص است. از این دیدگاه، قدرت ملی عبارت است از «جمع قدرت در همه ابعاد آن» (Elzinga, ۲۰۱۶).

۵. جایگاه ایران در هندسه قدرت منطقه‌ای

قدرت منطقه‌ای، مفهومی است که پس از پایان نظام دوقطبی مطرح شد. در نظام سلسله مراتب جهانی، قدرت‌های منطقه‌ای بازیگرانی هستند که جایگاه و کارکردشان حائز اهمیت فراوان است.

موضوع سلسله مراتب قدرت‌های منطقه‌ای را بوزان^۱ و ویور^۲ دستمایه یک کار پژوهشی قرار داده‌اند. آنها در این بحث که در قالب "نظریه مجموعه‌های امنیتی منطقه‌ای" مطرح کرده‌اند، بین قدرت‌های بزرگ و ابرقدرت‌ها که در سطح جهانی عمل می‌کنند و قدرت‌های منطقه‌ای که نفوذشان ممکن است در منطقه خود زیاد باشد، اما در سطح جهانی مورد توجه قرار نمی‌گیرند، تمایز قائل شده‌اند. کسب موقعیت یک قدرت بزرگ، مستلزم برخورداری از منابع مادی و شناسایی این موقعیت از سوی قدرت‌های بزرگ دیگر است و اینکه اقدامات این کشور در عرصه بین‌الملل بر رفتار سایر قدرت‌های بزرگ، از نتایج قابل مشاهده‌ای برخوردار باشد. در

1. Barry Gordon Buzan

2. Warren Weaver

مقابل، قدرت‌های منطقه‌ای، ساختار هر مجموعه امنیتی منطقه‌ای را تعریف می‌کنند. هر چند احتمال دارد که توانایی آنها درخور توجه باشد، اما این قدرت‌ها در عرصه منطقه، محدود شده‌اند و قدرت‌های بزرگ خارج از منطقه نیز آنها را در محاسبات قدرت جهانی مورد توجه قرار نمی‌دهند. از نظر آنها، قدرت‌های منطقه‌ای ممکن است دارای منابع مادی و سخت‌افزاری مناسبی نباشند، اما به لحاظ اصالت تاریخی، فرهنگ راهبردی، سنت‌های ریشه‌دار و موقعیت جغرافیایی، وضعیت مساعدی دارند.

بوزان و ویور در تحلیل قدرت‌های منطقه‌ای، دو اصطلاح "خوشه‌های منطقه‌ای" و "مناطق حایل" را مطرح کرده‌اند. خوشه‌های منطقه‌ای شامل کشورهایی هستند که دغدغه امنیتی مشابه دارند و از نظر تاریخی، جغرافیایی و فرهنگی دارای سرنوشت (تا حدودی) مشترک هستند. اتحادیه اروپا نمونه خوبی از یک خوشه امنیتی است؛ زیرا تهدیدها و فرصت‌های فراروی کشورهای عضو اتحادیه تا حد زیادی یکسان است.

با توجه به فروپاشی بنیادهای فکری، ارزشی و اقتدار غرب در تحقق نظم جهانی و افول قدرت تک‌قطبی غرب، در آینده نه چندان دور، نظامی چندقطبی در جهان پدیدار خواهد شد که در آن سهم کشورهای کوچک‌تر از قدرت، بیش از امروز خواهد بود. در این میان تجربه افول هژمون و دیکتاتوری دوران دوقطبی و تک‌قطبی می‌تواند تجربه‌ای گرانبها برای سایر کشورها باشد که می‌خواهند از قدرت سهم بیشتری داشته باشند؛ به عنوان مثال، برخی از مهم‌ترین این تجربه‌ها برای کشور ما به قرار زیر است:

- تبیین راهبرد و تعیین اصول حاکم بر تدوین و تهیه اسناد راهبردی می‌تواند راهگشا باشد و جایگاه حکومت‌ها را در هندسه جدید قدرت مشخص کند؛ بنابراین، برای رسیدن به اهداف راهبردی باید اسناد راهبردی و ارکان جهت‌ساز هر کشور مشخص باشند.

- دشمن با ابزار و امکاناتی که در اختیار دارد، تلاش می‌کند تا شرایطی ایجاد کند که ملت و مسئولان را از مسائل سرنوشت‌ساز آینده خود دور کند. با توجه به توانایی‌های کشور در بهره‌گیری از وجود نخبگان، توده‌ها، حکومت اسلامی، قدرت نرم فرهنگی، قدرت عظیم اقتصادی و همچنین قدرت بزرگ دفاعی-امنیتی کشور، اختلافات در عقاید سیاسی و... نباید ما را دچار غفلت راهبردی کند.

- افزایش اشراف اطلاعاتی؛ چرا که در هندسه جدید قدرت، تغییرات ایجادشده در نظام تک‌قطبی، تغییر در جغرافیا نخواهد بود؛ ضمن اینکه نظم نوین آینده، جابه‌جایی عناصر قدرت

نیست، بلکه منطق و موقعیتی نوین خواهد داشت؛ از این رو، تحلیل‌های نادرست و بررسی‌نشده می‌توانند مشکلات بزرگی برای نظام اسلامی به وجود آورند. باید با تهیه برآورد صحیح و منطقی، توان موجود در برابر تغییرات آتی در نظم نوین جهانی و ظرفیت‌های ملی و منطقه‌ای را شناسایی و اهداف آینده را مشخص و با استفاده از فرصت‌ها، تغییرات لازم را ایجاد کرد و منافع ملی را بر پایه حقایق و مبانی دین اسلام که در حال جهانی شدن است، بنا کرد.

- در هندسه جدید قدرت باید به قدرت هوشمند دست یافت. کسب قدرت هوشمند که برگرفته از قدرت سخت و نرم و هوشمندانه عمل کردن است، لازمه ایجاد جایگاه ویژه در نظم نوین جهانی خواهد بود.

- توجه به استفاده مؤثر از قدرت نرم اسلام؛ چرا که جمهوری اسلامی به دلیل هویت و فرهنگ غنی اسلامی و ارزش‌های اسلامی با داشتن قومیت‌های مختلف و بهره‌گیری از دیپلماسی اسلامی کارآمد، توانسته است اقتدار خود را در منطقه و جهان افزایش دهد؛ بنابراین باید مؤلفه‌های قدرت نفوذ اسلام را مشخص کرد و آن را به عنوان یک شاخص در برآوردها و ارزیابی اقدامات مورد توجه قرار داد.

- در معماری نظام آینده، تعامل و هماهنگی جایگاهی ویژه خواهد داشت؛ چرا که نظام‌های چندقطبی و انعطاف‌پذیری به قدرت می‌رسند که در آن، کشورها و قطب‌ها با تعامل و گفت‌وگو مسائل فی‌مابین خود را حل و فصل خواهند کرد. در نظام آینده این میزان تعامل، تعیین‌کننده بسیاری از موضوعات در بین دولت‌ها خواهد بود (سجادیان، <http://www.aryanews.com>).

۶. نقش پلیس در قدرت ملی

اولین و مهم‌ترین نقشی که پلیس می‌تواند در قدرت ملی هر کشور ایفا کند، نقشی است که در تأمین امنیت کشور بر عهده دارد. پلیس برای ایفای این نقش در دوران‌های مختلف، کارکردهای گوناگونی داشته است که یکی از آخرین دیدگاه‌ها در این مورد، بحث پلیس اجتماعی است که با هدف تقویت ضریب امنیت جامعه مطرح شده است.

صاحب‌نظران معتقدند وضعیت و مأموریت‌های پلیس از کارکردهای مختلفی برخوردار است که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: (غزایاق زندی، ۱۳۸۸: ۸۴ و ۸۵)

- تأمین نظم و امنیت، آسایش و آرامش خاطر افراد و اعضای جامعه و مراقبت از آن که جزء وظایف انتظامی پلیس است و سلبی محسوب نمی‌شود، بلکه رویکردی ایجابی در شکوفایی

اقتصادی- اجتماعی جامعه توسط پلیس و جزء فعالیت‌های غیرانتظامی پلیس است (نظارت بر انضباط اجتماعی).

- پیشگیری از جرم و از بین بردن زمینه‌های وقوع آن به منظور تأمین امنیت عینی و ذهنی مردم؛
- ارائه خدمات اجتماعی و خدمات‌رسانی به مردم در دو بخش ارائه خدمات اجتماعی و مردم‌یاری و کمک به مصدومان جامعه؛

- مبارزه با قاچاق و مواد مخدر؛ زیرا قاچاق هم موجب ضرر اقتصادی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و هم موجب انحراف اجتماعی و تشکیل شبکه جرایم سازمان‌یافته می‌شود.

- تشکیل پلیس محله، مددکاری و ارائه مشاوره به مردم و مجرمین و نظارت اجتماعی بر آنان به منظور کاهش زمینه‌های ارتکاب جرم؛

- جلوگیری و پیشگیری از گروگان‌گیری و اقدامات ضرورانه که موجب احساس امنیت یا عدم آن در جامعه می‌شود.

- واگذاری بخشی از امور و وظایف پلیس به بخش خصوصی به منظور کمک سازمانی، درآمدزایی و مشارکت مردم در امر تأمین امنیت با رویکرد ایجابی؛

- ایجاد صلح و ورود در اختلافات، ناآرامی‌ها و اغتشاشات به عنوان میانجی با رویکرد ایجابی که در سه مرحله می‌تواند این نقش را ایفا کند: اول، با حضور عینی و به عنوان میانجی در کاهش ناامنی؛ دوم، حائل شدن بین نیروهای درگیر و جدا کردن آنها، جمع‌آوری سلاح و مهمات، جلوگیری از اقدامات خودسرانه گروه‌های غیررسمی و شبه‌نظامی؛ سوم، کنترل شورش و آرام‌سازی و اجرای قانون، کشف جرم و پیشگیری از وقوع جرایم و بیرون بردن افراد از منطقه عملیات (کاظم زاده، ۱۳۸۲: ۱۵).

در خصوص پلیس اجتماعی یا پلیس جامعه‌گرا، در سال‌های اخیر مطالعات زیادی صورت گرفته است که مهم‌ترین آنها مرتبط با سر رابرت پیل^۱، وزیر کشور انگلیس و بنیان‌گذار تشکیلات پلیس شهر لندن است. وی در کتاب "پلیس در اجتماع" با بیان جمله «پلیس‌ها مردم‌اند و مردم پلیس»، به طور مبسوط به نقش اجتماعی پلیس پرداخته و اصول زیر را به عنوان مبنای کار پلیس مطرح کرده است:

- وظیفه پلیس، جلوگیری از وقوع جرم و بی‌نظمی است.

- قدرت پلیس برای انجام وظایف خود، متکی به تأیید عمومی و میزان جلب و حفظ احترام عمومی است.

1- Rabert Pill

- احترام و تأیید پلیس از سوی مردم، به معنای همکاری صمیمانه مردم در رعایت قانون است. - پلیس باید اعتماد عمومی را جلب و حفظ کند؛ البته نه با فریفتن افکار عمومی، بلکه با نمایش مداوم توانایی خود در اجرای کاملاً بی طرفانه قانون.

- پلیس باید تلاش کند ارتباط بین خود و عموم مردم را به گونه‌ای حفظ کند که به این سنت که «پلیس‌ها مردم‌اند و مردم پلیس» تقویت شود. - آزمون کارآیی پلیس، نبود جرم و بی‌نظمی است؛ نه شواهد عینی اقدام پلیس در مقابله با این مشکلات.

اداره امور پلیس جامعه‌گرا، فلسفه جدیدی از اداره امور پلیسی و مبتنی بر این مفهوم است که مأموران پلیس و شهروندان که به شیوه‌های خلاق با یکدیگر همکاری می‌کنند، می‌توانند به حل مشکلات و مسائل جامعه در خصوص جرایم، ترس از جرم و جنایت، بی‌نظمی فیزیکی و اجتماعی و انحطاط محله‌ها کمک کنند. این فلسفه مبتنی بر این باور است که ادارات پلیس، روابط جدیدی با افراد مطیع قانون در جامعه به وجود می‌آورند (هس و میلر، ۱۳۸۲: ۳۰-۲۸). پلیس اجتماعی، پلیسی است که با حفظ هویت سازمانی خود و با توجه به نوع فعالیت، وارد حوزه عمومی می‌شود و با شهروندان در فعالیت‌های مدنی و اجتماعی مشارکت می‌کند. در این تعریف، پلیس با وارد شدن در شبکه رفتاری و معنایی افراد جامعه و همدردی با آنان، با روش‌های غیرمستقیم و بسیار ظریف، به اهداف درازمدت خود که همانا حفظ آرامش و نظم اجتماع است، دست می‌یابد (شاگری، ۱۳۸۱: ۳۵).

وظایف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

پلیس در سراسر دنیا هم‌زمان با تغییر و تحولات اجتماعی، ساختار خود را متناسب با تغییرات ساماندهی می‌کند. بنابراین، با نگاه تاریخی به وظایف پلیس، معلوم می‌شود که در طول زمان، وظایف پلیس، ابعاد گوناگون و متعددی به خود گرفته است. به طور کلی، پلیس از یک منظر، مسئولیت مهار و کنترل جرم را بر عهده دارد و عامل اجرای قانون به شمار می‌رود و از سوی دیگر، تأمین‌کننده بسیاری از خدمات اجتماعی است. پلیس همچنین، به منظور پیشگیری، در مواردی نیز با کمک سایر دستگاه‌ها در نقش نهادهای فرهنگی ظاهر می‌شود؛ بنابراین، بیشتر کشورها در قوانین مربوط به تشکیلات و سازمان پلیس، به همه ابعاد مد نظر توجه کرده‌اند. در

جمهوری اسلامی ایران نیز بر اساس مواد ۳ و ۴ قانون ناجا، چندین وظیفه برای نیروی انتظامی برشمرده شده است که مهم‌ترین ابعاد آنها در جدول زیر خلاصه شده است:

جدول ۱- وظایف نیروی انتظامی در قانون (عبدی، ۱۳۸۷: ۲۳)

ردیف	وظایف اصلی پلیس	مستندات قانونی	شرح وظایف
۱	وظایف انتظامی و پیشگیرانه	بندهای ۵، ۹، ۱۲، ۱۶ و ۲۱ ماده ۴ قانون ناجا	جلوگیری از وقوع جرم، برقراری نظم و اجرای قانون و مقررات، حراست از برخی اماکن و پیشگیری از هرگونه خرابکاری و...
۲	وظایف امنیتی و مقابله‌ای	بندهای ۱ تا ۷ و ۱۰ ماده ۴ قانون ناجا	جمع‌آوری اخبار، پرورش و توزیع سریع اخبار و اطلاعات به قسمت‌های مربوط، تجزیه و تحلیل اخبار و وقایع، انجام اقدامات عملیاتی و...
۳	وظایف ضابطی قوه قضاییه	بند ۸ ماده ۴ قانون ناجا	در زمینه کشف جرم، دستگیری و جلوگیری از فرار مجرم، در مقام ضابط قوه قضاییه عمل و زیر نظر و دستور مقامات قضایی اجرای وظیفه می‌کند.
۴	وظایف خدماتی و اجتماعی		امور مربوط به گذرنامه، اتباع خارجی، شماره‌گذاری خودروها، صدور گواهی‌نامه رانندگی، امور نظام وظیفه، امور اماکن عمومی، مرکز خدمات پلیس + ۱۰ و...
۵	وظایف مراقبتی و حفاظتی	بندهای ۱۱، ۱۳ و ۱۴ ماده ۴ قانون ناجا	مراقبت و کنترل مرزها، همکاری با سایر نیروهای مسلح، تأمین مراکز، تأسیسات و نقاط حساس کشور
۶	وظایف اجتماعی	بندهای ۱۷، ۱۸ و ۱۹ ماده ۴ قانون ناجا	همکاری با سازمان‌های دولتی و غیردولتی در کاهش جرایم و آسیب‌ها، ایجاد و توسعه زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی و تسهیل مأموریت‌های محوله در سطح جامعه

همان‌طور که در جدول مشخص شده است، وظایف امنیتی و مقابله‌ای، وظایف ضابطیت قوه قضاییه و وظایف حفاظتی اغلب در حوزه وظایف امنیت عمومی و داخلی است که سطحی از

تأمین امنیت ملی کشور است؛ اما آنچه به وظایف اجتماعی پلیس مربوط می‌شود و ناجا باید در راستای تأمین امنیت از سازوکارهای لازم استفاده کند، وظایف انتظامی و پیشگیرانه و حفظ انضباط اجتماعی، وظایف ارائه خدمات به مردم و وظایف خاص اجتماعی و فرهنگی است که در ارتباط با تعامل با نهادهای سازمان‌ها، بخش خصوصی و جلب مشارکت مردم، وظایف خود را انجام می‌دهد. برای این کار ناجا باید در زمینه‌های سازمانی، تعاملی، عملکردی و نیروی انسانی از ویژگی‌های خاصی برخوردار باشد.

الزامات نقش آفرینی ناجا در هندسه قدرت

براساس قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که در پیروی از مقام معظم رهبری قرار دارد. این نیرو در سه بخش تقریباً مستقل فرماندهی، حفاظت اطلاعات و سازمان عقیدتی-سیاسی تشکیل شده است اما بیشتر بخش‌های ناجا دارای وظیفه امنیتی و نظامی بوده و در راستای انجام آن، از نیروهای مسلح بهره‌گیری می‌نمایند؛ با وجود این، برخی بخش‌های ناجا نیز جنبه خدمات اجتماعی و دولتی دارند (مانند صدور گذرنامه).

ناجا در راستای برقراری امنیت در کشور، وظایف گسترده‌ای دارد که برخی از مهم‌ترین آنها که در ماده چهار قانون نیروی انتظامی بدان‌ها اشاره شد، عبارت‌اند از:

- استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی؛
- مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد، با همکاری وزارت اطلاعات؛
- تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات و تشکل‌های مجاز و ممانعت از راهپیمایی و اجتماعات غیرمجاز؛
- اقدام در زمینه کسب اخبار و اطلاعات در محدوده وظایف محوله و همکاری با سایر سازمان‌ها و نهادهای اطلاعاتی کشور؛
- حراست از اماکن، تأسیسات و تجهیزات و تسهیلات طبقه‌بندی شده غیرنظامی و حفظ حریم آنها؛
- حفاظت از مسئولان و شخصیت‌های داخلی و خارجی؛
- جمع‌آوری اسلحه، مهمات و تجهیزات غیرمجاز و صدور پروانه نگهداری و حمل سلاح شخصی و نظارت بر مصرف آنها؛

- انجام وظایفی که طبق قانون، بر عهده نیروی انتظامی گذاشته شده است؛ شامل مبارزه با مواد مخدر، مبارزه با قاچاق، مبارزه با منکرات و فساد، پیشگیری از وقوع جرایم، کشف جرایم، بازرسی و تحقیق، حفظ آثار جرم، دستگیری متهمان و مجرمان و جلوگیری از فرار و اختفای آنها و اجرا و ابلاغ احکام قضایی؛

- مرزبانی جمهوری اسلامی ایران و مراقبت و کنترل مرزهای جمهوری اسلامی ایران، اجرای معاهده ها و پروتکل های مصوب مرزی و استیفای حقوق دولت و اتباع مرزنشین در مرزها و محدوده انحصاری اقتصادی دریاها؛

- اجرای قوانین و مقررات مربوط به گذرنامه؛

- اجرای قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی و حفظ حریم راه های کشور؛

- اجرای قوانین و مقررات وظیفه عمومی؛

- نظارت بر اماکن عمومی و انجام سایر امور مربوط به اماکن مذکور برابر مقررات مصوب؛

- همکاری با سایر نیروهای مسلح؛

- همکاری با دبیرخانه پلیس بین الملل برای دستگیری مجرمین بین المللی؛

- مقابله با بحران ها و شورش های شهری؛

- مراقبت از سواحل؛

- حفاظت از منابع طبیعی کشور؛

- مراقبت از سفارتخانه ها و اماکن دیپلماتیک.

در عین حال، تحولات اجتماعی، کارکردهای جدیدی را بر کارکردهای اصلی پلیس افزوده است؛ برای نمونه، یکی از کارکردهای مهم پلیس در جامعه که امروزه وجهه بین المللی یافته است، کارکرد " حل اختلاف " است که در آن، پلیس نقش مددکار اجتماعی محله را نیز بر عهده دارد (غرایاق زندی، ۱۳۸۸). همچنین، برقراری امنیت روانی در سطحی که وقوع جرایم نتواند جامعه را در وضعیت ناامن روحی قرار دهد، از مهم ترین کارکردهای نیروی انتظامی است. با مد نظر قرار دادن وظایف مذکور، در مجموع، می توان کارکردهای کلی زیر را برای نیروی انتظامی قائل شد:

۱. پیشگیری از جرم: پیشگیری کیفری با رسیدگی سریع به تخلفات، ارائه به موقع هشدارهای پلیسی به منظور جلوگیری از بزه دیدگی افراد و ارائه مشاوره به افراد و سازمان ها به منظور پیشگیری وضعی؛

۲. خدمات انتظامی: ارائه خدماتی همچون صدور گذرنامه، صدور گواهی نامه، رسیدگی به شکایات و...؛
۳. مقابله با جرم و بی نظمی: مقابله با قاچاق، مواد مخدر، مفسد اجتماعی، امنیت درون شهری و برون شهری، مرزها، معضلات ترافیکی و...؛
۴. خدمات اجتماعی: ارائه مشاوره و مددکاری به افراد، آموزش افراد و توانمندسازی آنها به منظور حل مسائل فردی و اجتماعی.

روش تحقیق

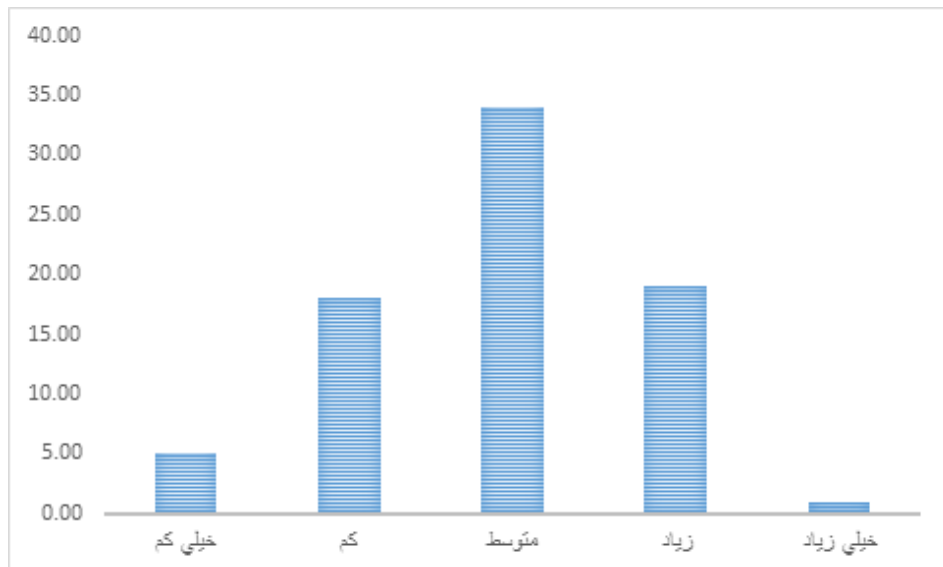
- در گام نخست با اتکا بر ادبیات تحقیق و استفاده از مصاحبه‌های انجام‌شده با خبرگان، گویه‌های زیر برای تعیین نقش آفرینی ناجا در هندسه قدرت استخراج شده‌اند:
- توانایی ناجا در شکل‌دهی به انتخاب‌های دیگران؛
 - توانایی ناجا برای تأثیرگذاری بر تصمیم‌های دولت؛
 - توانایی ناجا در دستیابی به دانش‌های مورد نیاز؛
 - توانایی توسعه دانش‌های مورد نیاز؛
 - توانایی تأمین منابع و اعتبارات مالی مورد نیاز؛
 - توانایی شکل‌دهی به چشم‌انداز امنیتی دیگران؛
 - توانایی حفاظت از کشور در برابر تهدیدهای داخلی؛
 - توانایی حفاظت از کشور در برابر تهدیدهای خارجی؛
 - میزان نقش آفرینی ناجا در منطقه غرب آسیا؛
 - میزان نقش آفرینی ناجا در مسائل داخلی کشور
 - گستره عمل و حوزه‌های کاری ناجا؛
 - وجود اراده تغییر در ناجا؛
 - میزان تعهد و مسئولیت‌پذیری کارکنان؛
 - میزان گرایش فرماندهان ناجا برای تغییر هندسه قدرت
 - سطح جهان‌گرایی ناجا؛
 - سطح منطقه‌گرایی ناجا؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد نظامی قدرت ملی؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد سیاسی قدرت ملی؛

- توانایی نقش‌آفرینی ناجا در بعد اقتصادی قدرت ملی؛
- توانایی نقش‌آفرینی ناجا در بعد اجتماعی- فرهنگی قدرت ملی؛
- توانایی نقش‌آفرینی ناجا در بعد علمی- فناوری قدرت ملی؛
- توانایی نقش‌آفرینی ناجا در بعد فضای سایبر قدرت ملی؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت داخلی؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت عمومی؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت ملی؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت منطقه‌ای (غرب آسیا)؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت سیاسی کشور؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت اقتصادی کشور؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت اجتماعی کشور؛
- توانایی ناجا در برقراری امنیت فضای سایبر کشور؛
- میزان تحقق جامعه‌محوری در ناجا؛
- میزان تحقق حرفه‌ای‌گرایی در ناجا؛
- سطح آموزش کارکنان در مقایسه با سطح مطلوب؛
- امکان عمل ناجا در لبنان، عراق، سوریه و یمن؛
- میزان برخورداری ناجا از نهادهای تولید ثروت پایدار و کارآمد؛
- میزان مشارکت مردم با ناجا؛
- میزان اعتماد مردم به ناجا؛
- میزان بروکراسی در ناجا؛
- میزان اطلاع کارکنان از چشم‌انداز ناجا؛
- میزان دسترسی ناجا به تجهیزات روزآمد؛
- سطح رضایتمندی کارکنان؛
- سطح رضایت مردم از عملکرد ناجا؛
- سطح رضایت مقامات عالی کشور از عملکرد ناجا؛
- توان ناجا برای مدیریت بحران‌های امنیتی در کشور؛
- میزان موفقیت ناجا در انجام وظایف و مأموریت‌های خود؛
- میزان پای‌بندی کارکنان به مبانی دینی؛

- میزان پایبندی کارکنان به ارزش‌های انقلاب اسلامی؛
 - میزان رسوخ فرهنگ جهاد و شهادت میان کارکنان؛
 - میزان خودباوری و اعتماد به نفس کارکنان؛
 - میزان قدرت نرم ناجا در جامعه؛
 - میزان درک از آسیب‌پذیری‌های خود؛
 - داشتن برنامه برای مقابله با آسیب‌پذیری‌ها؛
 - توانایی ناجا برای تبدیل منابع به قدرت سازمانی؛
 - میزان اشراف اطلاعاتی ناجا در زمینه‌های مرتبط با وظایفش؛
 - میزان اقتدار پلیس نزد مردم؛
 - میزان موفقیت ناجا در بازدارندگی از جرایم و کاهش آنها در جامعه؛
 - میزان توجه پلیس به علل و عوامل به وجودآورنده جرایم در جامعه؛
 - میزان استفاده از تجارب جهانی برای مقابله با جرایم؛
 - میزان تعاملات پلیس با سایر ارکان جامعه؛
- ب: در قدم بعد، تک تک این گویه‌ها مورد تحلیل آماری قرار گرفتند که یک نمونه از آن را می‌توان در جدول‌های زیر مشاهده کرد:

جدول ۲- توانایی ناجا در شکل‌دهی به انتخاب‌های دیگران

	معیار	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	کم خیلی	۵	۶.۳	۶.۵	۶.۵
	کم	۱۸	۲۲.۸	۲۳.۴	۲۹.۹
	متوسط	۳۴	۴۳.۰	۴۴.۲	۷۴.۰
	زیاد	۱۹	۲۴.۱	۲۴.۷	۹۸.۷
	زیاد خیلی	۱	۱.۳	۱.۳	۱۰۰.۰
	Total	۷۷	۹۷.۵	۱۰۰.۰	
Missing	System	۲	۲.۵		
Total		۷۹	۱۰۰.۰		

شکل ۱- توانایی ناجا در شکل دهی به انتخاب‌های دیگران

بر اساس این نمودار، اغلب پاسخ‌دهندگان (۴۲ درصد) توانایی ناجا را در شکل‌دهی به انتخاب‌های دیگران که مستنبط از ادبیات تحقیق، یکی از شاخص‌های نقش‌آفرینی ناجا در هندسه قدرت است، در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. با در نظر گرفتن نحوه عمل برای گویه فوق، داده‌های آماری برای سایر گویه‌ها محاسبه و به منظور جلوگیری از اطاله کلام، در جدول زیر خلاصه و از زیاد به کم مرتب شده است.

جدول ۳- عوامل مؤثر در نقش‌آفرینی ناجا در هندسه قدرت

	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ناجا کاری حوزه‌های و عمل گستره	۷۹	۲	۵	۴.۱۸	.۷۹۷
امنیت برقراری در ناجا توانایی داخلی	۷۹	۱	۵	۳.۸۰	.۷۵۸

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	
۰.۷۵	۳.۷۷	۵	۱	۷۹	امنیت برقراری در ناجا توانایی عمومی
۰.۹۴۳	۳.۷۳	۵	۱	۷۹	مسائل در ناجا نقش آفرینی میزان ارتش با مقایسه در کشور داخلی
۰.۷۰۹	۳.۵۸	۵	۱	۷۹	به دستیابی در ناجا توانایی نیاز مورد دانش‌های
۰.۷۳۲	۳.۵۵	۵	۲	۷۸	برابر در کشور از حفاظت توانایی داخلی تهدیدهای
۰.۸۷۵	۳.۵۳	۵	۱	۷۹	امنیت برقراری در ناجا توانایی کشور سایبر فضای
۰.۷۸۲	۳.۵۲	۵	۱	۷۹	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت سایبر فضای
۰.۶۷۷	۳.۵۲	۵	۲	۷۹	در ناجا اطلاعاتی اشراف میزان وظایفش با مرتبط زمینه‌های
۰.۹۵۸	۳.۴۶	۵	۱	۷۹	ناجا در بروکراسی میزان
۰.۷۳۲	۳.۴۵	۵	۱	۷۸	نیاز مورد دانش‌های توسعه توانایی
۰.۵۷۳	۳.۴۴	۵	۲	۷۷	از کشور عالی مقامات رضایت سطح ناجا عملکرد
۰.۸۸۷	۳.۴۳	۵	۱	۷۹	امنیت برقراری در ناجا توانایی کشور اجتماعی
۰.۹۵۳	۳.۳۶	۵	۱	۷۸	برای ناجا فرماندهان گرایش میزان قدرت هندسه تغییر
۰.۷۷۵	۳.۲۹	۵	۲	۷۸	چشم‌انداز به شکل‌دهی توانایی دیگران امنیتی
۰.۷۷۰	۳.۲۹	۴	۱	۷۹	ناجا با مردم مشارکت میزان

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	
۸۶۱	۳.۲۸	۴	۱	۷۹	ارکان سایر با پلیس تعاملات میزان جامعه
۸۷۸	۳.۲۷	۵	۱	۷۸	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت اجتماعی- فرهنگی
۷۲۴	۳.۲۵	۵	۲	۷۹	نفس به اعتماد و خودباوری میزان
۷۸۸	۳.۲۴	۵	۱	۷۹	بحران‌های مدیریت برای ناجا توان کشور در امنیتی
۶۱۳	۳.۲۲	۵	۲	۷۹	به کارکنان پای‌بندی میزان اسلامی انقلاب ارزش‌های
۷۳۵	۳.۱۹	۵	۱	۷۹	مبانی به کارکنان پای‌بندی میزان دینی
۷۴۱	۳.۱۶	۵	۱	۷۹	انجام در ناجا موفقیت میزان خود مأموریت‌های و وظایف
۶۶۹	۳.۱۶	۵	۲	۷۹	و جهاد فرهنگ رسوخ میزان کارکنان میان شهادت
۸۲۳	۳.۱۵	۵	۱	۷۸	مردم نزد پلیس اقتدار میزان
۶۷۶	۳.۱۳	۵	۲	۷۷	تجهیزات به ناجا دسترسی میزان روزآمد
۹۳۷	۳.۰۸	۵	۱	۷۸	امنیت برقراری در ناجا توانایی کشور سیاسی
۷۱۲	۳.۰۸	۵	۱	۷۹	ناجا در حرفه‌ای‌گرایی تحقق میزان
۶۸۶	۳.۰۶	۵	۲	۷۹	به منابع تبدیل برای ناجا توانایی سازمانی قدرت
۸۴۷	۳.۰۵	۵	۱	۷۶	ملی امنیت برقراری در ناجا توانایی
۹۷۴	۳.۰۱	۵	۱	۷۸	اعتبارات و منابع تأمین توانایی نیاز مورد مالی

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	
۰.۹۶۷	۳.۰۱	۵	۱	۷۹	مسائل در ناجا نقش آفرینی میزان کشور داخلی
۰.۷۹۸	۳.۰۱	۵	۱	۷۸	مسئولیت پذیری و تعهد میزان کارکنان
۱.۰۳۱	۲.۹۹	۵	۱	۷۹	بر تأثیرگذاری برای ناجا توانایی تصمیم‌های دولت
۰.۷۷۶	۲.۹۹	۵	۱	۷۹	ناجا در جامعه محوری تحقق میزان
۰.۷۹۸	۲.۹۹	۵	۱	۷۸	ناجا به مردم اعتماد میزان
۰.۸۴۰	۲.۹۹	۵	۱	۷۹	آسیب‌پذیری‌های از درک میزان خود
۰.۹۰۵	۲.۹۷	۵	۱	۷۹	بازدارندگی در ناجا موفقیت میزان جامعه در آنها کاهش و جرایم از
۰.۷۷۵	۲.۹۶	۵	۱	۷۹	جامعه در ناجا نرم قدرت میزان
۰.۸۶۴	۲.۹۴	۴	۱	۷۷	ناجا عملکرد از مردم رضایت سطح
۰.۸۹۱	۲.۹۱	۵	۱	۷۷	به شکل‌دهی در ناجا توانایی دیگران انتخاب‌های
۰.۶۶۰	۲.۸۹	۵	۱	۷۹	با مقابله برای برنامه داشتن آسیب‌پذیری‌ها
۰.۹۷۹	۲.۸۷	۵	۱	۷۹	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت سیاسی
۰.۹۳۰	۲.۸۶	۵	۱	۷۹	ناجا در تغییر اراده وجود
۰.۸۶۹	۲.۸۵	۴	۱	۷۸	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت نظامی
۱.۰۰۱	۲.۸۵	۵	۱	۷۹	امنیت برقراری در ناجا توانایی کشور اقتصادی

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	
۸۵۱	۲.۷۶	۵	۱	۷۹	عوامل و علل به پلیس توجه میزان جامعه در جرایم به وجودآورنده
۸۸۴	۲.۷۵	۴	۱	۷۹	برابر در کشور از حفاظت توانایی خارجی تهدیدهای
۷۶۳	۲.۷۳	۴	۱	۷۹	جهانی تجارب از استفاده میزان جرایم با مقابله برای
۸۹۶	۲.۷۲	۵	۱	۷۸	نهادهای از ناجا برخورداری میزان کارآمد و پایدار ثروت تولید
۷۳۶	۲.۷۱	۴	۱	۷۹	مقایسه در کارکنان آموزش سطح مطلوب سطح با
۸۹۱	۲.۵۶	۵	۱	۷۸	ناجا منطقه‌گرایی سطح
۸۸۸	۲.۵۶	۴	۱	۷۹	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت اقتصادی
۸۲۴	۲.۵۳	۴	۱	۷۶	چشم‌انداز از کارکنان اطلاع میزان ناجا
۱۰۴۱	۲.۴۶	۵	۱	۷۸	بعد در ناجا نقش آفرینی توانایی ملی قدرت علمی- فناوری
۸۵۰	۲.۳۲	۴	۱	۷۷	منطقه در ناجا نقش آفرینی میزان آسیا غرب
۷۹۵	۲.۳۱	۴	۱	۷۸	امنیت برقراری در ناجا توانایی (آسیا) (غرب منطقه‌ای
۷۵۰	۲.۲۷	۴	۱	۷۸	ناجا جهان‌گرایی سطح
۹۳۸	۲.۲۳	۴	۱	۷۵	عراق در ناجا عمل امکان
۹۲۳	۲.۰۳	۴	۱	۷۶	لبنان در ناجا عمل امکان
۹۰۰	۲.۰۰	۴	۱	۷۵	سوریه در ناجا عمل امکان
۹۵۳	۱.۸۵	۴	۱	۷۳	یمن در ناجا عمل امکان

از آنجا که در هندسه قدرت، مسئله پذیرش جامعه از اهمیت زیادی برخوردار است، تلاش شد تا علاوه بر کسب نظر خبرگان ناجا، از خبرگان غیرناجا نیز در خصوص جایگاه و نقش ناجا پرسش شود. دو جدول زیر نمونه‌ای از تحلیل تک به تک گویه‌ها (گویه اول پرسشنامه) را نشان می‌دهد و دیدگاه‌های دو گروه (ناجا و غیرناجا) را با یکدیگر مقایسه می‌کند:

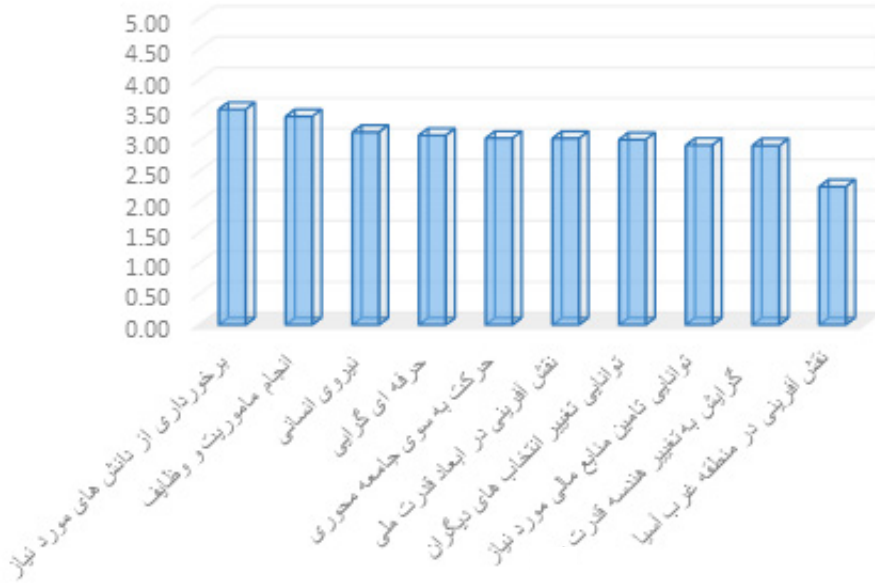
		دیگران انتخاب‌های به شکل‌دهی در ناجا توانایی					Total
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
سازمان	ناجا	۳	۳	۶	۱۳		۲۵
	غیرناجا	۲	۱۵	۲۸	۶	۱	۵۲
Total		۵	۱۸	۳۴	۱۹	۱	۷۷

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، دیدگاه دو گروه درباره این گویه، از تفاوت آشکاری برخوردار است؛ زیرا در حالی که خبرگان ناجا توانایی ناجا در شکل‌دهی به انتخاب‌های دیگران را در "حد زیاد" ارزیابی کرده‌اند، تنها حدود ۹ درصد از خبرگان غیرناجا این توانایی را "زیاد" ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی در این مورد، ارزیابی خبرگان غیرناجا از توانایی ناجا در شکل‌دهی به انتخاب دیگران، بسیار کمتر از خبرگان ناجا در این خصوص است. در قدم بعد، میزان تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها در نقش‌آفرینی ناجا در هندسه قدرت به شرح زیر محاسبه شد:

جدول ۴- میزان تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها در نقش‌آفرینی ناجا در هندسه قدرت

وزن	مؤلفه‌های نقش‌آفرینی ناجا در هندسه قدرت
۳.۵۲	برخورداری از دانش‌های مورد نیاز
۳.۴۰	انجام مأموریت و وظایف
۳.۱۴	نیروی انسانی
۳.۰۹	حرفه‌ای‌گرایی
۳.۰۴	حرکت به سوی جامعه‌محوری
۳.۰۴	نقش‌آفرینی در ابعاد قدرت ملی
۳.۰۲	توانایی تغییر انتخاب‌های دیگران

۲.۹۳	توانایی تأمین منابع مالی مورد نیاز
۲.۹۲	گرایش به تغییر هندسه قدرت
۲.۲۶	نقش آفرینی در منطقه غرب آسیا
۳.۰۴	میانگین

شکل ۲- میزان تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها در نقش آفرینی ناجا در هندسه قدرت

در ادامه به منظور مقایسه دیدگاه دو گروه، آزمون T انجام شد که خلاصه نتیجه این آزمون نشان می‌دهد در موارد زیر، دیدگاه دو گروه یکسان است و در سایر موارد، نظر خبرگان غیرناجا (به عنوان نمایندگان جامعه) متفاوت از نظر خبرگان ناجا (به عنوان نمایندگان ناجا) است:

- توانایی ناجا در شکل دهی به انتخاب‌های دیگران؛
- میزان گرایش در فرماندهان ناجا برای تغییر هندسه قدرت؛
- توانایی تأمین منابع و اعتبارات مالی مورد نیاز؛
- توانایی شکل دهی به چشم‌انداز امنیتی دیگران؛
- توانایی حفاظت از کشور در برابر تهدیدهای خارجی؛

- میزان نقش آفرینی ناجا در منطقه غرب آسیا؛
 - میزان نقش آفرینی ناجا در مسائل داخلی کشور؛
 - گستره عمل و حوزه‌های کاری ناجا؛
 - سطح منطقه‌گرایی ناجا؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد اقتصادی قدرت ملی؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد اجتماعی- فرهنگی قدرت ملی؛
 - توانایی ناجا در برقراری امنیت عمومی؛
 - توانایی ناجا در برقراری امنیت ملی؛
 - توانایی ناجا در برقراری امنیت اجتماعی کشور؛
 - امکان عمل ناجا در یمن؛
 - میزان برخورداری ناجا از نهادهای تولید ثروت پایدار و کارآمد؛
 - میزان بروکراسی در ناجا؛
 - میزان پای‌بندی کارکنان به ارزش‌های انقلاب اسلامی؛
 - داشتن برنامه برای مقابله با آسیب‌پذیری‌ها؛
 - میزان استفاده از تجارب جهانی برای مقابله با جرایم؛
 - میزان تعاملات پلیس با سایر ارکان جامعه.
- نکته درخور توجه این است که در موارد زیر، دیدگاه جامعه در خصوص ناجا، مثبت‌تر از دیدگاه ناجا نسبت به خود است و این موضوع نشان می‌دهد که زمینه خوبی برای ارتقای جایگاه و نقش ناجا در هندسه قدرت ملی وجود دارد:
- توانایی توسعه دانش‌های مورد نیاز؛
 - توانایی تأمین منابع و اعتبارات مالی مورد نیاز؛
 - توانایی شکل‌دهی به چشم‌انداز امنیتی دیگران؛
 - وجود اراده تغییر در ناجا؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد نظامی قدرت ملی؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد سیاسی قدرت ملی؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد اقتصادی قدرت ملی؛
 - توانایی نقش آفرینی ناجا در بعد علمی- فناوری قدرت ملی؛

- میزان بروکراسی در ناجا؛
- میزان دسترسی ناجا به تجهیزات روزآمد؛
- سطح رضایت مقامات عالی کشور از عملکرد ناجا؛
- توانایی ناجا برای تبدیل منابع به قدرت سازمانی؛
- میزان اشراف اطلاعاتی ناجا در زمینه‌های مرتبط با وظایفش.

نتیجه‌گیری

براساس ادبیات تحقیق، ناجا در آینده با تهدیدهایی نظیر خطرهای زیست‌محیطی، تهدیدهای نظامی (از جمله تروریسم) جنایات سازماندهی‌شده فراملی، تغییرات جمعیت‌شناختی، چالش‌های فناوریانه و آموزشی، تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی، تهدیدهای بهداشتی جدید (همچون سارس و زیکا) و افزایش بازیگران جدید (مانند گروه‌های قومی و نژادی و «واباش‌های هوشمند» با حسگرها و فناوری ارتباطات پیشرفته و گروه‌های ناراضی با فناوری هوشمند) مواجه است و تنها در صورتی می‌تواند به درستی در هندسه قدرت ایفای نقش کند که به این موضوعات توجه داشته باشد.

در زمینه نقش‌آفرینی در ابعاد قدرت ملی، ناجا در برقراری امنیت فضای سایبر کشور موفق عمل کرده و توانایی خوبی برای نقش‌آفرینی در بعد اجتماعی- فرهنگی قدرت ملی و برقراری امنیت اجتماعی در کشور و نقش‌آفرینی در بُعد فضای سایبر قدرت ملی دارد. با وجود این، توانایی نقش‌آفرینی ناجا در بعد علمی- فناوری قدرت ملی و منطقه‌گرایی آن و نیز توانایی نقش‌آفرینی در بعد نظامی قدرت ملی و برقراری امنیت اقتصادی کشور، محدود است.

در زمینه برخورداری از دانش‌های مورد نیاز، ناجا توانایی توسعه دانش‌های مورد نیاز خود را دارد و به آنها دسترسی دارد.

در خصوص حرکت ناجا به سوی جامعه‌محوری - که مهم‌ترین نقش را در ایفای نقش در هندسه قدرت ملی بر عهده دارد - ناجا با قوت‌هایی مواجه است؛ به طوری که مشارکت مردم با ناجا در حد نسبتاً خوب است و بین ناجا با سایر ارکان جامعه تعاملات مناسبی وجود دارد و ناجا نزد مردم از اقتدار برخوردار است.

حرفه‌ای‌گرایی در ناجا عاملی است که می‌تواند بر نقش‌آفرینی آن در هندسه قدرت تأثیر بگذارد. خبرگان تحقیق، توانایی ناجا در برقراری امنیت سیاسی کشور و میزان دسترسی ناجا

به تجهیزات روزآمد را خوب و میزان بروکراسی در ناجا را بالای متوسط ارزیابی کرده‌اند. در خصوص مؤلفه انجام مأموریت و وظایف، ناجا از دیدگاه خبرگان ناجا و غیرناجا امتیاز خوبی دریافت کرده است و این مسئله نشان می‌دهد که ناجا در انجام وظایف و مأموریت‌های خود به شکلی موفق عمل نموده است. این امر با سطح رضایت مقامات از عملکرد ناجا همخوانی دارد و در کنار تحلیل‌های آماری، نشان می‌دهد نتایج تحقیق از روایی و پایایی خوبی برخوردار است. ناجا سازمانی است با گستره عمل و حوزه‌های کاری وسیع که در برقراری امنیت داخلی و امنیت عمومی و حفاظت از کشور در برابر تهدیدهای داخلی، از عملکرد خوبی برخوردار بوده است. اشراف اطلاعاتی ناجا در زمینه‌های مرتبط با وظایفش خوب است و توانایی خوبی برای مدیریت بحران‌های امنیتی در کشور و انجام وظایف و مأموریت‌های خود و برقراری امنیت ملی دارد. این زمینه‌ها شرایط مساعدی برای ایفای نقش‌های حساس‌تر در هندسه قدرت در اختیار ناجا قرار می‌دهد.

به طور کلی، در جمهوری اسلامی ایران، ناجا نقش مهمی در تأمین امنیت ملی ایفا و از این طریق، هندسه قدرت را متأثر می‌کند. امروزه، امنیت ملی از نظر مفهومی دارای دو بعد سلبی و ایجابی است که ناجا در هر دو بعد نقش دارد. در بعد سلبی، امنیت ملی به طور سنتی به معنای نبود تهدید داخلی و خارجی ضد موجودیت کشور یا توانایی مدیریت آن است و در بعد ایجابی که بُعدی جدید محسوب می‌شود، امنیت ملی به معنای تأمین شرایط مطلوب و جلب رضایت مردم در درون کشور است. بعد ایجابی امنیت ملی با تغییر نظام بین‌الملل پس از فروپاشی شوروی و نیز ورود به عرصه جهانی شدن که به واسطه فناوری اطلاعات و ارتباطات رخ داده، مطرح شده است. در بعد ایجابی، دولت‌ها به دنبال این هستند که با افزایش کارایی خود، موجبات رضایتمندی مردم و مشروعیت سیاسی حکومت را فراهم آورند و انسجام اجتماعی و احساس رضایت از وضعیت موجود را ارتقا دهند. بر این اساس، امنیت ملی فقط در بعد نظامی خلاصه نمی‌شود و گستردگی ابعاد آن به حوزه‌های گوناگون، وظیفه تأمین آن را از دوش یک یا دو نهاد برداشته است.

در هندسه قدرت در جمهوری اسلامی ایران، بازیگران متعددی نقش ایفا می‌کنند که در این میان نقش ناجا در قالب نیروهای مسلح تعریف شده است. براساس نتایج تحقیق، از میان نیروهای مسلح، ناجا بعد از سپاه پاسداران، بیشترین نقش را در هندسه قدرت ملی ایفا می‌کند که این امر، فرصت و زمینه خوبی برای ایفای نقش در هندسه قدرت منطقه‌ای به شمار می‌رود.

اما ایفای نقش در هندسه قدرت ملی یا منطقه‌ای توسط ناجا، مستلزم طرح‌ریزی راهبردی در سطح ملی و منطقه‌ای یا به بیان دیگر، منطقه‌ای شدن راهبردهای ناجاست. این نگرش یا رویکرد، کوتاه‌مدت و مقطعی نیست و به تلاش برای ایفای نقش در منازعات و بحران‌های منطقه‌ای محدود نمی‌شود.

پیشنهاد

با توجه به آنچه گفته شد، گستره وسیع وظایف و مأموریت‌های ناجا و ساختار گسترده آن در همه شهرها و روستاهای کشور، به پلیس در برقراری نظم و امنیت و نیز هندسه قدرت ملی جایگاه راهبردی و ویژه‌ای را اختصاص داده است. به همین دلیل، ناجا علاوه بر اینکه نقش مهمی در قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کند، می‌تواند سازمانی با نقش‌های منطقه‌ای نیز باشد؛ زیرا آثار امنیت و نظم که ناجا در کشور برقرار می‌کند، به طور مستقیم سایر کشورهای منطقه را نیز متأثر می‌کند و بدین ترتیب آثار عملکرد ناجا فراتر از مرزهای جمهوری اسلامی ایران خود را نشان می‌دهد. افزون بر آن، ناجا می‌تواند به طور مستقیم علاوه بر کشور، در منطقه هم به ایفای نقش بپردازد. آموزش و تجهیز پلیس کشورهای منطقه و حتی فرمانطقه‌ای یکی از نقش‌هایی است که ناجا با ایفای آن، می‌تواند هندسه قدرت جمهوری اسلامی ایران و حتی هندسه قدرت در منطقه را متأثر کند.

در عرصه ملی و بین‌المللی، مؤلفه‌های سنتی قدرت سازمانی را عناصری همچون تعداد کارکنان، بودجه و اعتبارات و... تشکیل می‌دهند؛ بنابراین برخورداری از این منابع را می‌توان شرط لازم برای ایفای نقش ناجا در روند متحول هندسه قدرت جهانی دانست؛ اما نقش‌آفرینی در این حوزه، به مؤلفه‌های نوین قدرت یا به بیان بهتر، منابع قدرت در قرن بیست و یکم به عنوان شروط کافی نیازمند است.

براساس مصاحبه‌های انجام‌شده، مهم‌ترین مؤلفه میان مؤلفه‌های نوین قدرت، قابلیت ناجا در تأمین منابع مورد نیاز در مسیر قدرت‌یابی است. برخورداری از این قابلیت، الزامات پیچیده و متعددی دارد؛ زیرا ناجا هنگامی می‌تواند منابع لازم را تأمین کند که از بوروکراسی کارآمد، رابطه مبتنی بر مشروعیت و مشارکت با جامعه، برخورداری از چشم‌انداز مشخص و معین، نهادهای تولید پایدار ثروت و توزیع کارآمد آن برخوردار باشد. به بیان دیگر، نوع سامان‌یافتگی داخلی ناجا را می‌توان کلیدی‌ترین مؤلفه در توانمندسازی آن برای ایفای نقش در هندسه قدرت ملی و منطقه‌ای دانست.

افزون بر آن، ناجا زمانی می‌تواند در این روند به ایفای نقش بپردازد که از قدرت ساختاری^۱ نیز برخوردار باشد. از این منظر، همان‌طور که در ادبیات تحقیق گفته شد، قدرت، توانایی تعیین قواعد بازی دیگران و توانایی شکل‌دهی به انتخاب‌های سایرین است. به بیان دیگر، قدرت ساختاری، به معنای قدرت تصمیم‌گیری در مورد چگونگی انجام امور است. به بیان واضح‌تر، هر چه ناجا از قابلیت‌های بیشتری در شکل‌دهی به ساختارهای احاطه‌کننده روابط برخوردار باشد، از قدرت بیشتری برخوردار خواهد بود. در نهایت، قدرت شکل‌دهی به ساختارها به گونه‌ای که تعاملات ناجا با سایرین در درون این ساختارها صورت گیرد، بسیار پیچیده‌تر از آنی است که بتوان به راحتی تعریف کرد. از این دیدگاه، ایفای نقش در هندسه قدرت، مفهومی چندوجهی، پیچیده و اغلب نامحسوس است و بیش از آنکه مترادف توانایی باشد، معادل ظرفیت است؛ بنابراین، ناجا برای ایفای نقش‌های وزین‌تر در هندسه قدرت ملی و منطقه‌ای، باید ظرفیت‌ها و قابلیت‌های خود را در ابعاد مختلف و مرتبط با وظایفش ارتقا دهد (قابلیت‌محوری).

ناجا هم اکنون با تأمین امنیت عمومی و داخلی کشور، نقش مهمی در هندسه قدرت ملی بر عهده دارد و بر اساس نظر جامعه آماری تحقیق (خبرگان ناجا و غیرناجا) پس از سپاه پاسداران، بیشترین نقش را در هندسه قدرت ملی کشور ایفا می‌کند؛ اما به نظر می‌رسد ناجا باید توجه خود را به منطقه افزایش دهد و دایره تأثیرگذاری خود را از سطح ملی به سطح منطقه‌ای ارتقا دهد. برای این کار ناجا می‌تواند اقدامات زیر را انجام دهد:

۱. **تعیین سرحدات منطقه ایفای نقش:** ناجا برای نقش‌آفرینی در قدرت منطقه‌ای باید مرزهای خود را به لحاظ جغرافیایی، سیاسی و اندیشه‌ای تعیین کند. با توجه به نظر خبرگان، به نظر می‌رسد مرزبندی فرهنگی و مذهبی می‌تواند در این مورد کمک‌کننده باشد. در این صورت، کشورهای با جمعیت درخور توجه شیعه (نظیر عراق و لبنان) و کشورهای فارسی‌زبان (نظیر افغانستان و تاجیکستان) می‌توانند نقطه آغازین ناجا برای نقش‌آفرینی در هندسه قدرت منطقه‌ای باشند.

۲. **ادعای رهبری منطقه‌ای:** ناجا باید مدعی قرار داشتن در هندسه قدرت منطقه باشد. برای این کار باید از توانایی "قاعده‌سازی" برخوردار گردد؛ همچنین، در قالب این شاخص، باید تصور "خودپنداری" قدرت منطقه‌ای از سوی سایر فرماندهان سطوح عالی ناجا و بازیگران مورد پذیرش قرار گیرد. (بر اساس نظر خبرگان، هم اکنون زمینه خوبی برای این کار در ناجا وجود دارد).

1. Structural Power

۳. ایجاد نفوذ و توانایی ساختارسازی منطقه‌ای: نفوذ، یکی از شاخص‌های اثرگذاری در هندسه قدرت قلمداد می‌شود. در ذیل این شاخص، سازمان مدعی ایفای نقش در هندسه قدرت منطقه‌ای می‌کوشد تا سایر دولت‌ها یا سازمان‌ها را به ادامه عمل یا سیاستی وادار کند که در راستای منافع اوست. آموزش یکی از مقبول‌ترین، متداول‌ترین و راحت‌ترین ابزارهای نفوذ است و ناجا می‌تواند با تقبل آموزش پلیس کشورهای منطقه، نفوذ خود را گسترش دهد.

۴. منابع: یکی از شروط لازم برای قرار گرفتن در موقعیت برتر و ایفای نقش در هندسه قدرت، برخورداری از منابع لازم است؛ بنابراین، ناجا باید از منابع ایدئولوژیک سازمانی (سیاسی) و مادی (تجهیزات و سرمایه‌های انسانی) برای قدرت‌افکنی منطقه‌ای برخوردار باشد.

۵. ارتباط متقابل: ارتباط از مهم‌ترین شاخص‌های تعیین‌کننده میزان و سطح ایفای نقش ناجا در هندسه قدرت منطقه‌ای است. در این راستا ناجا باید ارتباط فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... را با سایر بازیگران منطقه به شکلی متقابل برقرار کند. اعزام افسران رابط بیشتر به کشورهای منطقه و فعال کردن دیپلماسی پلیس، می‌تواند کمک بسزایی در این زمینه باشد.

۶. تعیین دستور کار امنیت منطقه‌ای: ناجا برای ایفای نقش در هندسه قدرت باید بتواند در دستور کارهای انتظامی-امنیتی، تعیین‌کننده اولویت‌های انتظامی برای مقابله با چالش‌های موجود باشد.

۷. پذیرش قدرت منطقه‌ای: برای آنکه ناجا به عنوان یک بازیگر در هندسه قدرت منطقه‌ای شناخته شود، باید موقعیت برتر این نهاد، از سوی سایر بازیگران به رسمیت شناخته شود.

۸. نمایندگی منافع منطقه‌ای در اجلاس‌های بین‌المللی: ناجا برای ایفای نقش در هندسه قدرت منطقه‌ای، باید با نهادها و سازمان‌های داخلی و بین‌المللی تعامل داشته باشد؛ به نحوی که در آنها نه تنها منافع خود را بیان کند بلکه به عنوان نماینده منافع منطقه نیز وارد عمل شود. ناجا با الهام از دیدگاه مقام معظم رهبری، هر دو منبع تولید قدرت (یعنی منبع معنوی و منبع مادی) را قبول دارد؛ اما از آنجا که انقلاب اسلامی یک انقلاب ارزش‌محور و معنایی است، بر منابع معنوی و نرم قدرت که شاکله قدرت در عصر جدید را تشکیل می‌دهند، تأکید دارد.

از نگاه مقام معظم رهبری، مهم‌ترین منابع قدرت که می‌توان آنها را منابع قدرت نرم نیز نامید، عبارت‌اند از:

- قدرت اسلام و ایمان؛

- برخورداری از هویت و ارزش‌های اسلامی؛

- فرهنگ جهاد و شهادت؛
- خودباوری و اعتماد به نفس؛
- حرکت در راستای انقلاب اسلامی؛
- منابع انسانی؛
- علم و فناوری؛
- منابع فیزیکی.

بر مبنای پاسخ‌های ارائه‌شده به سؤال‌های پرسشنامه و فرم مصاحبه، ناجا در سطح مناسبی از منابع یادشده برخوردار است و با برخورداری از این منابع، می‌تواند جایگاه خود را در هندسه قدرت ملی و منطقه‌ای تقویت کند.

ناجا برای انجام وظایف خود و برقراری امنیت در داخل کشور، نباید از محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران غافل شود؛ زیرا در دوران حاضر، امنیت یک کشور بدون وجود امنیت در کشورهای همسایه و منطقه حضور آن کشور، به سختی به دست آمده و گاه ناممکن است؛ بر این اساس، ناجا برای تأمین بهتر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران ناچار از ایفای نقش در منطقه است.

یکی از تحولاتی که تأثیر پر اهمیتی بر انجام مأموریت‌ها و وظایف ناجا در آینده خواهد گذاشت، انتقال قدرت از بازیگران دولتی به بازیگران غیردولتی در پیامد فرایند جهانی شدن و انقلاب اطلاعاتی است.

ناجا به دلیل حضور وسیع خود در کشور، می‌تواند با انجام وظایف انتظامی و خدماتی نقش مهمی در جلب رضایت مردم و در نتیجه ایفای نقش در هندسه قدرت ملی بر عهده بگیرد. هر چه ناجا بتواند خدمات بهتر و بیشتری را به مردم عرضه کند، جایگاهش در هندسه قدرت کشور ارتقا خواهد یافت. برای این کار جامعه‌گرایی ناجا شرط اول موفقیت آن محسوب می‌شود؛ زیرا شهروندان انتظار دارند که پلیس علاوه بر مبارزه با جرایم، در جلوگیری از وقوع آن نیز تلاش کند؛ از این رو، ناجا باید در پی بازتعریف رابطه خود با جامعه باشد و بر ارائه خدمات گسترده، غیرمتمرکز، بهبود کیفیت زندگی و رضایت شهروندی تأکید کند و با شهروندان و نهادهای رسمی و غیررسمی به منظور تحقق اهداف پلیسی (امنیت عمومی) در تعامل باشد.

اگر قدرت ناجا برای انجام وظایفش متکی به تأیید عمومی و توانایی پلیس برای جلب و حفظ احترام عمومی باشد، آنگاه می‌توان ادعا کرد که ناجا جایگاه واقعی خود را در هندسه قدرت ملی به دست آورده است. در واقع، آزمون کارآیی ناجا برای ایفای نقش در هندسه قدرت ملی، نبود

جرم و بی‌نظمی و برقراری امنیت در جامعه است.

ناجا برای دست یافتن به جایگاه رفیع در هندسه قدرت ملی باید به نکات زیر توجه داشته باشد:

- بررسی و شناخت علمی روندها و عرصه‌های تغییر و تحولات اجتماعی و تأثیر آنها در امنیت عمومی؛

- بررسی و شناخت بسترها و زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی آسیب‌ها و جرایم؛

- ایجاد بستر مساعد برای مشارکت عمومی در تولید و حفظ امنیت عمومی؛

- ارتقای سطح امنیت روانی و احساس امنیت در جامعه؛

- بسترسازی در راستای بازسازی اعتماد عمومی به پلیس و ارتقای مقبولیت آن؛

- ارتقای سطح آگاهی و شناخت عمومی در راستای تحکیم پایه‌های نظم و انضباط اجتماعی؛

- سنجش و ارزیابی عملکرد و میزان رضایتمندی عمومی از پلیس؛

- اطلاع‌رسانی صحیح و ارتباط با رسانه‌ها برای تسهیل در انجام مأموریت‌ها و کاهش بار انتظامی؛

- بسط و گسترش سازوکارهای پیشگیری اجتماعی.

اگر در گذشته، به امنیت به عنوان یک پروژه حکومتی نگریسته می‌شد، اکنون ناجا باید آن را به

عنوان یک جریان اجتماعی به حساب آورد؛ بنابراین، جامعه‌محوری ناجا به عنوان یک شیوه و

راهبرد تأمین امنیت، دارای ویژگی‌ها و پیش‌فرض‌هایی است که می‌توان به برخی از آنها اشاره کرد:

- امنیت یک جریان اجتماعی است.

- امنیت با مشارکت مردم و سایر نهادها قابل تأمین است.

- امنیت رابطه مستقیم با اقتدار و قدرت پلیس دارد.

از این دیدگاه، امنیت فقط وابسته به سازوکارهای سخت‌افزاری و اعمال زور و خشونت نیست و

رضایتمندی از اقدامات ناجا، جلب اعتماد و حمایت عمومی و تبدیل قوانین و مقررات عمومی

به باور و هنجارهای مورد پذیرش مردم، رمز اصلی موفقیت و اثربخشی اقدامات ناجا در هندسه

قدرت است.

منابع فارسی

- اخوان زنجانی، داریوش (۱۳۸۱)، «جهانی‌شدن» و سیاست خارجی، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- جعفری نیا، عباس (۱۳۹۸)، «مدل سنجش و ارزیابی قدرت ملی کشورها در جغرافیای سیاسی ایران»، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، س ۱۸، ش ۸۲.
- سجادیان، سیروس (بی‌تا)، «ظهور و افول نظام تک‌قطبی غربی»، <http://www.aryanews.com>.
- عبدی، توحید (۱۳۸۷)، «رویکردهای تولید نگهداشت و توسعه امنیت عمومی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
- غریباق‌زندی، داود (۱۳۸۷)، «اصول و مبانی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران: جستاری در متون»، فصلنامه مطالعات راهبردی، ش ۲.
- قوام، عبدالعلی (۱۳۸۱)، اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل، تهران: انتشارات سمت.
- قوام، عبدالعلی (۱۳۸۲)، جهانی‌شدن و جهان سوم، تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- نای، جوزف (۱۳۸۹)، قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل، ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: امام صادق(ع).

منابع انگلیسی

- Buzan Waver wilde, "Security: A New Framework for Analysis», <http://www.Siis.org.cn/English/journal/2012/Zhumajie.htm>
- Elzinga, Eliot (Videographer), Managing Complexity in Modern Societal-systems: Volumes 1 & 2 -Monty G. Marshall Vienna, VA: Center for Systemic Peace, 2014-2016
- www.systemicpeace.org/videobook.html
- Raleigh, Clionadh -Introducing ACLED: An Armed Conflict Location and Event Dataset- Håvard Hegre Centre for the Study of Civil War-International Peace Research Institute, Oslo Paper presented to the Conference on "Disaggregating the Study of Civil War and Transnational Violence", University of California Institute of Global Conflict and Cooperation, San Diego, CA, 7-8 March 2015.